

WARSZAWSKI UNIWERSYTET MEDYCZNY
MEDICAL UNIVERSITY OF WARSAW

Zakład Mikrobiologii Stomatologicznej

Warszawa, 19.12.2019 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr Ireny Puszkarcz

**pt. „Ocena wiedzy na temat zagrożeń chorobami przenoszonymi drogą płciową
w populacji młodych dorosłych wybranych regionów Polski”**

Promotor: prof. zw. dr hab. Robert Bucki

Rozprawa doktorska Pani mgr Ireny Puszkarcz dotyczy aktualnego i ważnego zagadnienia zdrowia publicznego, jakim jest zagrożenie młodzieży i dorosłych chorobami przenoszonymi drogą płciową (ang. sexually transmitted diseases, STD). Zmiany obecnie obserwowane w zakresie obyczajowości sprzyjają wczesnej inicjacji seksualnej oraz przypadkowym kontaktom płciowym, tym samym zwiększając ryzyko zakażeń przenoszonych tą drogą i późnych powikłań z nimi związanych. W celu podjęcia skutecznych działań profilaktycznych, takich jak m.in. edukacja, konieczna jest ocena stanu wiedzy tej grupy populacyjnej na temat chorób przenoszonych drogą płciową i metod zapobiegania im. Przedstawiona do recenzji dysertacja zawiera taką analizę dotyczącą populacji mieszkającej w trzech województwach w południowo-wschodniej części Polski – podkarpackim, świętokrzyskim i lubelskim.

Praca doktorska mgr Ireny Puszkarcz ma układ typowy dla tego typu opracowań naukowych i obejmuje 156 stron, w tym wykaz skrótów, wstęp, cel pracy, materiał i metody, wyniki badań, dyskusję, wnioski oraz piśmiennictwo, a także streszczenie w języku polskim, streszczenie w języku angielskim („Abstract”), spis 56 tabel, spis 43 rycin oraz aneks zawierający 2 załączniki. Praca posiada bogatą szatę graficzną w postaci kolorowych wykresów, co ułatwia analizę badanych grup oraz uzyskanych wyników.

W rozdziale „Wstęp” Autorka dysertacji zawarła charakterystykę pojęcia „zdrowie seksualne” na podstawie definicji Światowej Organizacji Zdrowia (WHO). Doktorantka przytoczyła też dane dotyczące obniżania się w wielu krajach w Europie wieku inicjacji seksualnej oraz zagrożeń z tym związanych, w tym skutków zdrowotnych odległych w czasie. W tej części rozprawy Autorka zawarła analizę danych epidemiologicznych wybranych

WARSZAWSKI UNIWERSYTET MEDYCZNY MEDICAL UNIVERSITY OF WARSAW

Zakład Mikrobiologii Stomatologicznej

chorób przenoszonych drogą płciową (w krajach rozwijających się i rozwiniętych, w Europie – w tym w Polsce), a także skutków ich współistnienia u danej osoby. Należy zaznaczyć, że w poz. 43 literatury (meldunki epidemiologiczne NIZP/PZH – data dostępu 08.03.2019) podane już były dane za 2018 r. dotyczące zapadalności na kiłę w Polsce, których brakuje na str. 11 rozprawy (choć podane są na str. 25 dysertacji). Podobnie – na str. 25 i 26 rozprawy brakuje danych epidemiologicznych w Polsce za 2018 r., dotyczących rzeżączki i przenoszonych drogą płciową zakażeń chlamydiami. W dalszej części tego rozdziału Doktorantka omówiła też problemy związane z edukacją seksualną w USA i w Europie.

W rozdziale „Cel pracy” Autorka dysertacji sformułowała cel główny podjętych badań naukowych, jakim jest analiza wiedzy młodych dorosłych w wieku 19 – 24 lat, zamieszkujących na terenie trzech województw południowo-wschodniej Polski (podkarpackie, świętokrzyskie i lubelskie) w zakresie chorób przenoszonych drogą płciową oraz kontroli nad własnym zdrowiem seksualnym. Dodatkowo Doktorantka podała 6 celów szczegółowych: określenie profilu demograficzno-społecznego populacji objętej badaniem; ocena źródeł wiedzy ankietowanych na temat życia seksualnego i chorób przenoszonych drogą płciową; ocena wpływu wieku, płci, miejsca zamieszkania, poziomu wykształcenia, stanu cywilnego oraz wykształcenia rodziców na poziom wiedzy badanych; ocena różnic w poziomie wiedzy ankietowanych w poszczególnych województwach objętych badaniem; określenie zależności między umiejscowieniem kontroli zdrowia a podejmowaniem zachowań zdrowotnych przez badanych; określenie skutecznych i akceptowalnych społecznie metod edukacji seksualnej.

W rozdziale „Materiał i metody” zawarty jest opis metod i narzędzi badawczych – kwestionariusz autorski zawierający pytania dotyczące czterech grup zmiennych oraz „Wielowymiarowa Skala Umiejscowienia Kontroli Zdrowia – MHLC”, a także zastosowane metody analizy statystycznej. Należy zaznaczyć, że Doktorantka przeprowadziła badanie pilotażowe, na podstawie którego dokonała przebudowy i uzupełnienia kwestionariusza autorskiego. Autorka rozprawy podała w tym rozdziale szczegółową charakterystykę badanej grupy pod kątem płci, wieku, miejsca zamieszkania (miasto/wieś), stanu cywilnego, statusu zawodowego oraz poziomu wykształcenia badanych i ich rodziców (matka/ojciec).

Rozdział „Wyniki badań” zawiera pięć podrozdziałów: „Wiedza badanych na temat STD” (m. in. czynniki etiologiczne, czynniki ryzyka zakażenia, przebieg kliniczny, objawy

WARSZAWSKI UNIWERSYTET MEDYCZNY MEDICAL UNIVERSITY OF WARSAW

Zakład Mikrobiologii Stomatologicznej

chorobowe, metody zapobiegania), „Ocena poziomu wiedzy badanych”, „Zachowania badanych dotyczące zdrowia seksualnego”, „Umiejscowienie kontroli zdrowia” oraz „Skuteczność edukacji seksualnej”. Ogółem w badaniu wzięły udział 1002 osoby z trzech województw – podkarpackiego (340 osób; 33,93%), świętokrzyskiego (317 osób; 31,64%) oraz lubelskiego (345 osób; 34,43%). Wśród licznych wyników zawartych w tym rozdziale zwraca uwagę duży odsetek osób (484/1002; 48,3%), które nie wiedziały, że HPV mają potencjał onkogenny. Oznacza to, że prawie połowa badanych nie miała świadomości, że szczepionka przeciw HPV chroni przed rakiem szyjki macicy (a także innymi nowotworami, np. odbytu, głowy i szyi), co wskazuje na potrzebę edukacji społeczeństwa w tym zakresie. Z uwag edytorskich dotyczących tego rozdziału – wskazane byłoby na ryc. 10 podać skalę od 0, a nie od 5,2, gdyż w obecnej wersji różnice wysokości słupków są znaczne, podczas gdy w rzeczywistości różnice w uzyskanych danych są niewielkie (5,44 vs 5,86 vs 5,64).

W rozdziale „Dyskusja” Autorka rozprawy dokonała wnikliwej analizy uzyskanych wyników i porównała je z danymi dostępnymi w literaturze naukowej. Doktorantka zwróciła uwagę, że mimo częstego wskazywania przez osoby objęte badaniem AIDS jako jednostki chorobowej związanej z zakażeniem przez kontakty płciowe, to jednak wiedza respondentów na temat obecności HIV w płynach ustrojowych była niezadowolająca. Podobnie tylko 19% respondentów wskazało, że rak szyjki macicy (o etiologii HPV) należy do chorób przenoszonych drogą płciową. Wartością edukacyjną niniejszej pracy doktorskiej byłoby więc przekazanie zwrotne respondentom prawidłowych odpowiedzi na pytania nr 1 – 13 zawarte w kwestionariuszu autorskim. W dyskusji Doktorantka wskazała na ograniczenia zastosowanej metody badania samooceny zachowań seksualnych respondentów, gdyż mimo anonimowości osób objętych badaniem, wiarygodność części ich odpowiedzi (dotyczących życia seksualnego i innych intymnych pytań) mogła być problematyczna ze względu na uwarunkowania kulturowe i obyczajowe. Rozważania te świadczą o dojrzałości Autorki w zakresie planowania prac naukowych, ich prowadzenia oraz właściwej interpretacji uzyskanych wyników.

Doktorantka sformułowała w rozprawie 4 wnioski, odpowiadające głównemu celowi oraz szczegółowym celom badawczym założonym w tej pracy. Autorka rozprawy podkreśla w nich brak w badanej populacji wystarczającej wiedzy na temat chorób przenoszonych drogą płciową. Doktorantka wskazuje, że konieczne jest uwzględnienie tego zagadnienia

WARSZAWSKI UNIWERSYTET MEDYCZNY
MEDICAL UNIVERSITY OF WARSAW

Zakład Mikrobiologii Stomatologicznej

w programach edukacyjnych młodzieży i młodych dorosłych, ze zwróceniem uwagi na to, by pozyskiwane informacje pochodziły z wiarygodnych źródeł.

Rozdział „Piśmiennictwo” obejmuje 312 pozycje literatury naukowej (w tym źródła internetowe), podane według kolejności cytowania w tekście rozprawy. Pozycje literatury są dobrane odpowiednio i właściwie cytowane w rozdziałach dysertacji „Wstęp” oraz „Dyskusja”. Należy podkreślić, że w spisie literatury dominują publikacje z ostatnich 5 lat (2015 – 2019).

Załączniki umieszczone w aneksie na końcu rozprawy to „Kwestionariusz autorski”, na którym oparta jest analiza wiedzy populacji objętej badaniem, oraz „Wielowymiarowa Skala Umiejscowienia Kontroli Zdrowia – MHLC” (wersja B, adaptacja: Z. Juczyński) – przedstawiająca poglądy osób na określone zagadnienia związane z oceną swojego stanu zdrowia oraz czynników, które mogą mieć wpływ na zachowanie jego dobrego stanu.

Z obowiązku recenzenta zmuszona jestem zaznaczyć, że w tekście dysertacji (poza wyżej wymienionymi uwagami) występują nieliczne błędy stylistyczne (np. ryzyko zakażenia chorobami, objawy mogące świadczyć o infekcji STD, należy poinformować o zakażeniu STD), co oczywiście nie ma wpływu na wartość merytoryczną pracy doktorskiej, jednak podczas przygotowywania publikacji opartych na niniejszej rozprawie wskazane jest dokonanie poprawek edytorskich.

Podsumowując, przedstawioną do recenzji rozprawę doktorską Pani mgr Ireny Puszkarcz oceniam pod względem merytorycznym bardzo dobrze. Temat pracy doktorskiej został jasno określony, a zastosowane techniki badawcze pozwoliły na sformułowanie czterech wniosków wynikających z analizy wyników uzyskanych przez Doktorantkę.

Stwierdzam, że przedłożona do recenzji rozprawa doktorska autorstwa Pani mgr Ireny Puszkarcz spełnia wszystkie ustawowe wymogi i kryteria, jakim powinna odpowiadać praca na stopień doktora nauk o zdrowiu. Zwracam się do Wysokiej Rady Wydziału Lekarskiego i Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach o dopuszczenie Pani mgr Ireny Puszkarcz do dalszych etapów przewodu doktorskiego.